

6.2 - Renesanses laikmeta garīgās dzīves tendences un nozīmīgākās idejas

I. Pasaules redzējums

Antropocentrisms

Renesanses humānisms

II. Nozīmīgākās filosofiskās idejas

Filosofiskās intereses objekts

Cilvēka būtība filosofu skatījumā

Neoplatonisma atdzimšana

Vidusl. un ren. filosofiskās. domas salīdz.

III. Reliģijas vieta un loma renesanses sabiedrībā

Reliģijas loma renesansē

Baznīcas krīze

Reformators M.Luters

Kristīgo konfesiju tapšana

Reformācijas un kontrreformācijas kultūrvēsturiskā nozīme

IV. Zinātniskās domas nozīmīgākie sasniegumi

Nozīmīgākie izgudrojumi

Attieksmes maiņa pret zinātni

Grāmatu iespiešana

Kuģniecība un navigācija

Kartogrāfijas attīstība

Mehāniskais pulkstenis

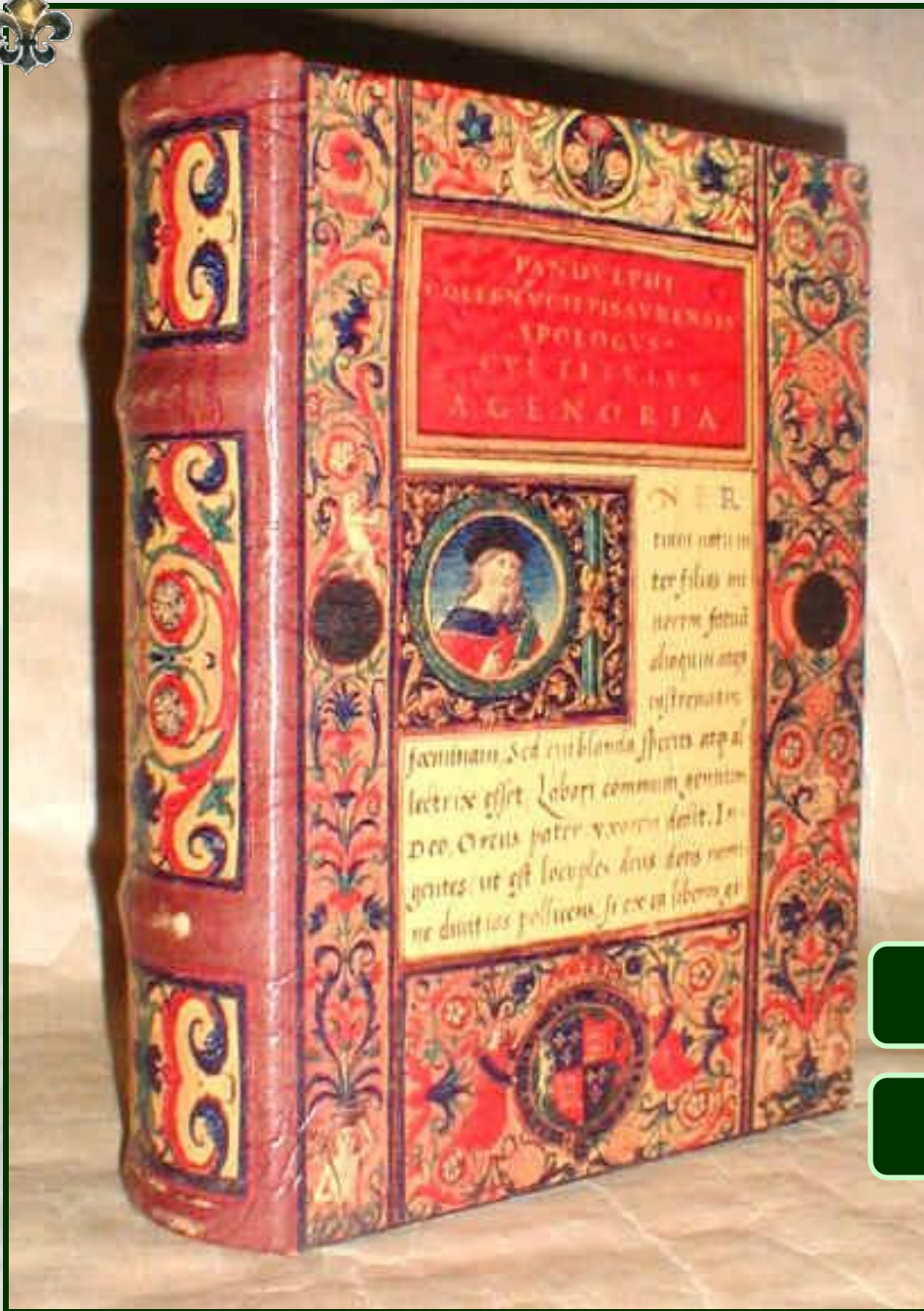
Ūdens tualete

Anatomijas pētījumi

Šaujamo ieroci

Kopernika hipotēze

Tehnoloģiju ietekme uz kultūras procesiem

I. Pasaules redzējums

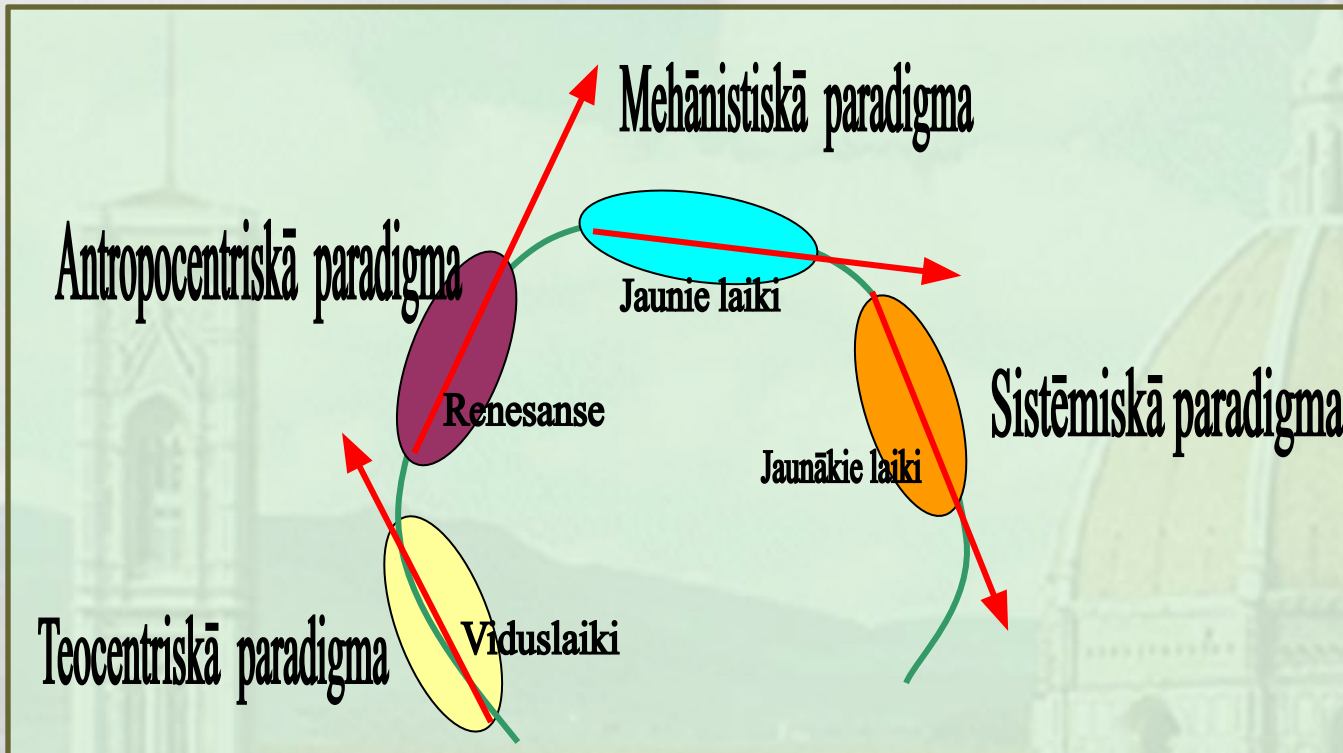

Antropocentrisms

Renesanses humānisms

Kultūras paradigmu nomaiņas shēma pēc J.I.

Kulakova

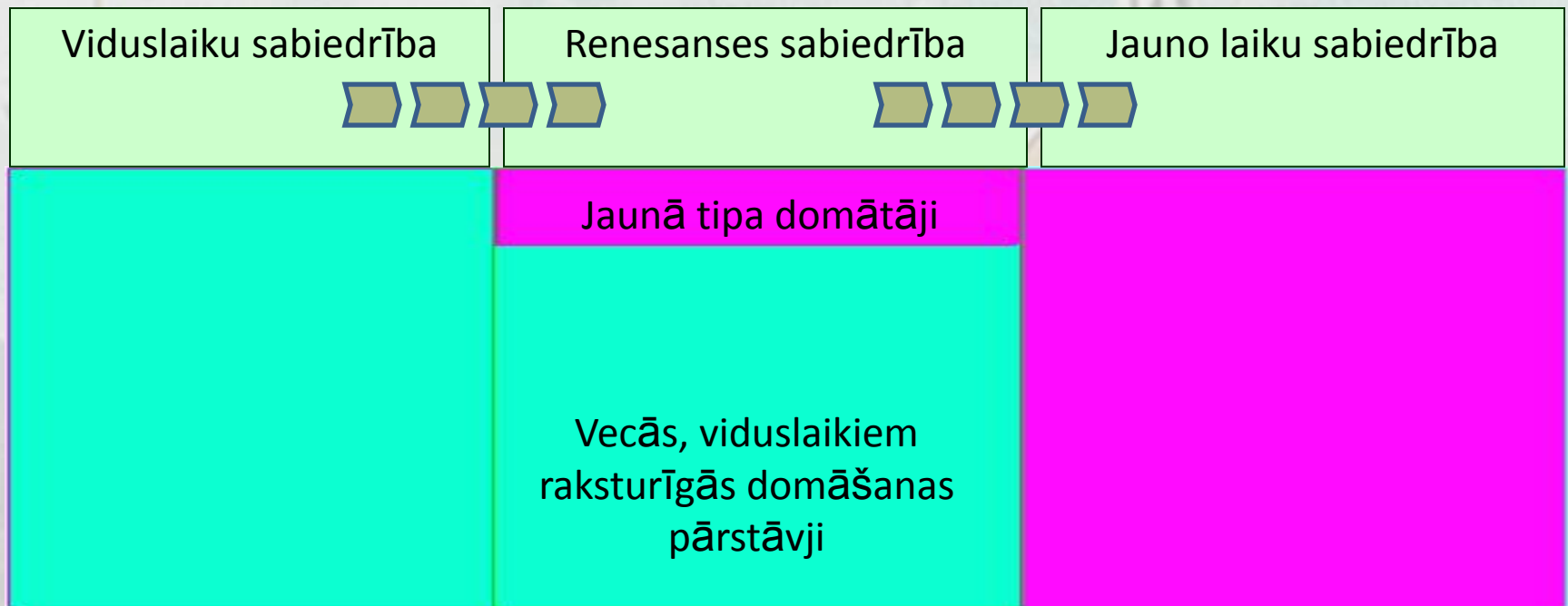
Katrs laikmets nāk ar savu pasaules redzējumu, ar savām krāsām, vērtībām. Izmaiņas vienā cilvēciskās esamības jomā līdzīgi lavīnai nes līdzīgas izmaiņas citās. Pasaule gūst jaunu izgaismojumu. Vērtības, kas ilgi atradušās sabiedrības uzmanības centrā, tikušas uzskatītas par mūžīgām un nemainīgām, var nogrimt nebūtībā, dodot vietu citām - izceļot jaunus tikumiskos orientierus, jaunas cilvēciskās attiecības.

- Elipse simbolizē katram laikmetam atbilstošo kultūras paradigmu.
- Sarkanā taisne atspoguļo attiecīgās paradigmas piekritēju lineāro domāšanu, kam raksturīgs vienīgas patiesības princips. Šāda domāšana neļauj izlēkt no noslēgtās sistēmas ietvariem.
- Zaļā līkne raksturo jaunās paradigmas radītāju domu gaitu, kas būdama nelineāra un paradoksāla ļauj “ielēkt” jaunajā paradigmā.
- Paradigmu nomaiņā parasti viena Lielā patiesība tiek aizstāta ar tās pretmetu, kas arī ir Liela patiesība.

Jauno pārmaiņu skartais slānis renesansē

Jaunā domāšana renesanses laikmetā aptvēra tikai izglītotās sabiedrības intelektuālo slāni, kamēr lielākā sabiedrības daļa joprojām pārstāvēja viduslaikiem raksturīgo domāšanu

Antropocentriskais pasaules skatījums

Salīdzini, kā cilvēks un tā vieta pasaulē tiek vērtēta teocentriskajā paradigmā!

- Atskaites pamats - cilvēks, caur kura uztveri tiek aplūkota jebkuras pasaules izpratnes problēma.
- Cilvēks tiek uztverts kā unikāls indivīds, kuru Dievs radījis paša cilvēka dēļ.
- Cilvēks - dabiska būtne un tāpēc tiek uztverts ķermeniskā un garīgā vienotībā.
- Viņš ir orientēts uz šīs pasaules dzīvi un apziņu par savu pašvērtību.
- Cilvēks tic sava prāta neierobežotajām iespējām. Viņš novērtē zināšanas, tiecas pēc tām, cenšas būt radošs, sabiedriski domājošs, saglabāt nevainojamu fizisko formu.

Humānisms – viena no spilgtākajām renesanses laikmeta izpausmēm.

**Antīkais
humānisms**

**Renesanses
humānisms**

**20.-21.gs.
humānisms**

Humānisma jēdziens nav vienīgi renesansei raksturīga parādība. Tas tika lietots jau antīkajā sabiedrībā un ir aktuāls arī mūsdienās.

Antīkais humānisms

Humānisma saknes meklējamas senajā Grieķijā un Romā, kur tiek saistīts ar izglītību, jo tikai tā paver ceļu uz augstāko cilvēcību. **Cilvēcība tiek uzskatīta par mežonības un nežēlības pretstatu**, tā top par civilizācijas pazīmi. Dievu cilvēkmīlestība - paraugs cilvēku savstarpējai mīlestībai. **Humānisms - tā ir gara aristokrātija** (pārāka par dižciltību pēc dzimšanas). **Humānisms ietver sevī to būtību, ar ko cilvēks atšķiras no dzīvnieka**. Savā darbībā *homo humanus* balstās ne tik daudz uz dievu palīdzību, cik pats uz saviem spēkiem.

“Labāk nabags nekā neizglītots: pirmajam trūkst naudas, otrajam cilvēcības” (Aristips)

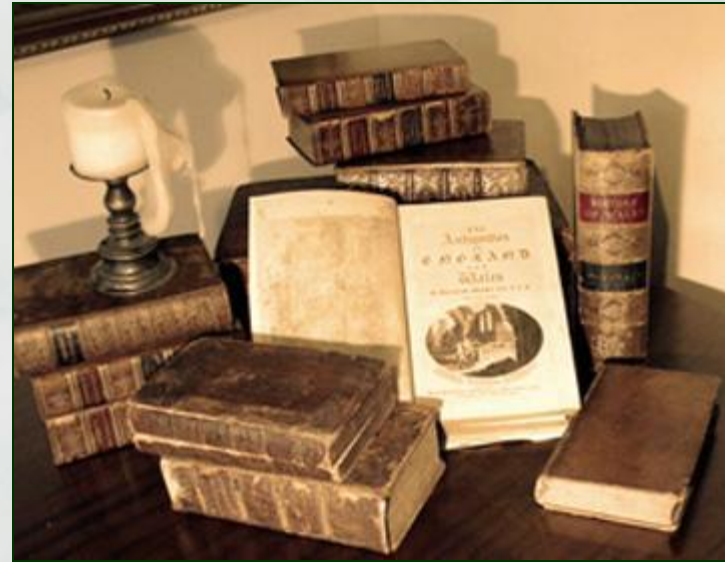

Ko sauca par humānistiem?

Petrarka reizēm tiek uzskatīts par pirmo renesanses laikmeta cilvēku. Viņu 1341.g. 8.aprīlī Romā Kapitolija pakalnā kronēja ar lauru vainagu.

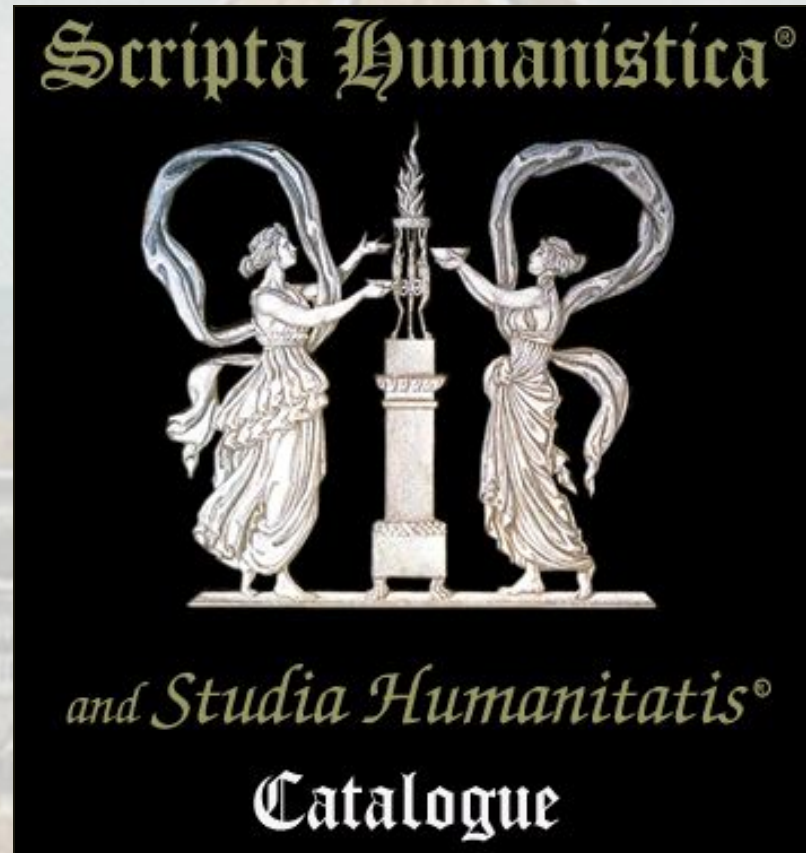
Šis apzīmējums 15.gs. tika dots cilvēkiem, kas nodarbojās ar humanitārajām studijām (gramatiku, retoriku, poēziju, seno tekstu izpēti) un no jauna sāka lietot klasisko latīņu valodu. Humānisti neveidoja sabiedrības pamatmasu, tā bija sava laikmeta garīgā inteliģence.

Humānistu attieksme pret antīko kultūru.

Šie cilvēki pievērsās antīkajai kultūrai un, radoši pārstrādājot to, meklēja savam laikam atbilstošu cilvēcības etalonu. Daudz kas tika aizgūts no uzvedības manierēm un savstarpējo attieksmju formām.

Kā humānisti uzlūkoja cilvēku, viņa sūtību un vietu pasaulē.

Humānisti ieņēma dzīvi apliecinošas pozīcijas un atzina cilvēku kā unikālu indivīdu, dievišķā gara apveltītu būtni, kas pati spēj veidot un neierobežoti attīstīt savu personību.

Kādas bija humānistu nostādnes politiskās kultūras jomā?

Tomass Mors
"Utopija"

Politiskās kultūras jomā viņi izstrādāja mācību par taisnīgas valsts iekārtu, kas balstās uz likumību, brīvību, augstsirdību, labdarību. Veicināja patriotisko jūtu izkopšanu, uzsverot domu par nepieciešamību kalpot dzimtenei.

Kā humānisti attiecās pret reliģiju?

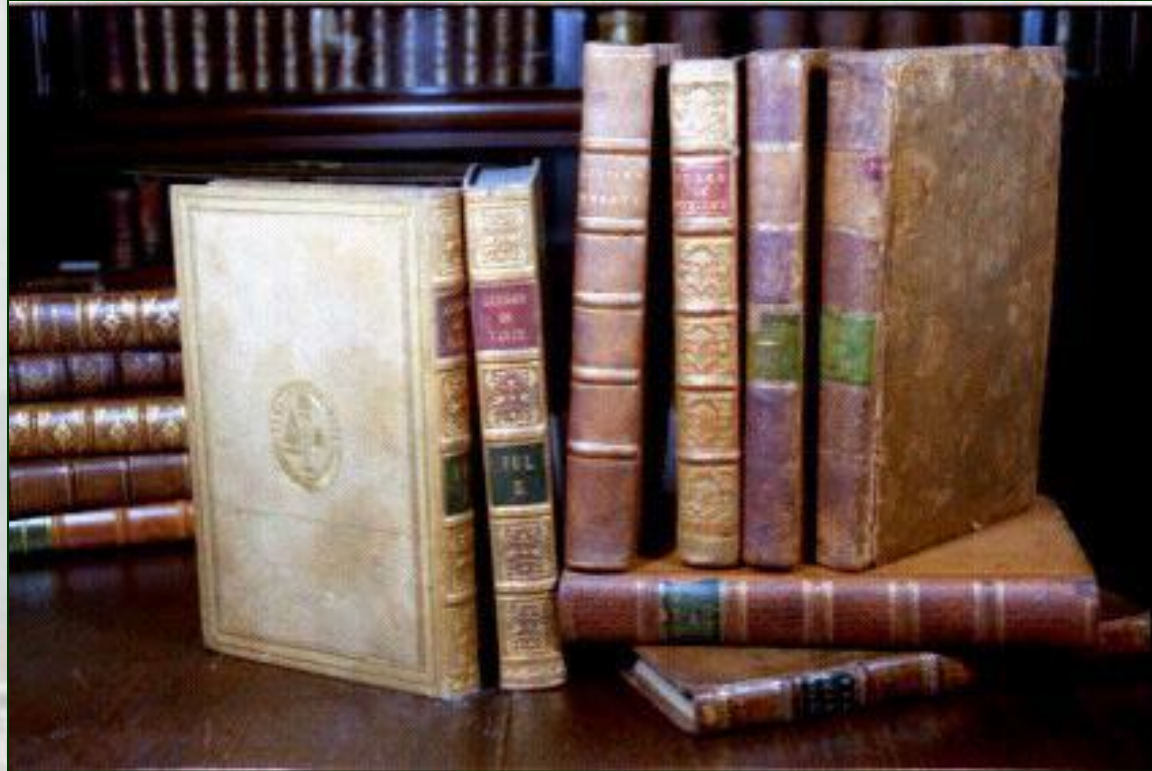

Vērsās pret baznīcas garīgo diktatūru un garīdznieku morālo degradāciju un iestājās par kristīgās mācības restaurēšanu tās sākotnējā formā. Izvirzīja prasību pēc reliģiskās tolerances attiecībā pret citām reliģijām.

Kāda bija humānistu attieksme pret izglītību?

Humānistu skatījumā gudrība ir augstākais labums, kas pieejams cilvēkiem. Gudrībā un izziņā cilvēks var iegūt patieso laimi. Propogandēja klasisko izglītību antīko tradīciju garā.

Atbildi uz jautājumiem!

- Ko renesanses laikmetā sauca par humānistiem?
- Kāda bija humānistu attieksme pret antīko kultūru?
- Kā humānisti uzlūkoja cilvēku, viņa sūtību un vietu pasaulē?
- Kādas bija humānistu nostādnes politiskās kultūras jomā?
- Kāda bija humānistu attieksme pret izglītību?
- Kā humānisti attiecās pret reliģiju?

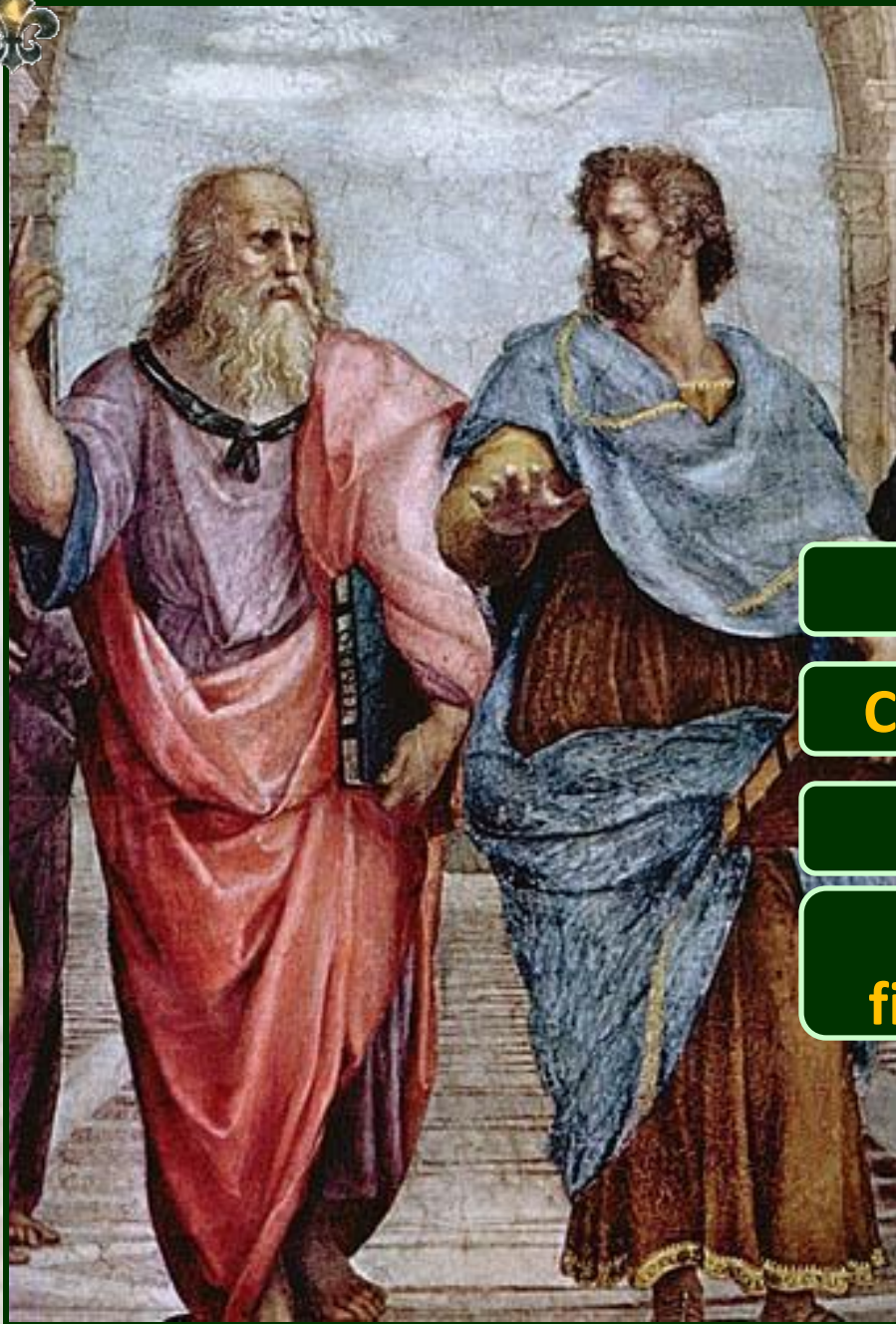

20.-21.gs. humānisms

Mūsdienās šim jēdzienam tiek piešķirta cita – plašāka nozīme. Tas ir pasaules skatījums, kas **par augstāko vērtību pasludina cilvēku** un pārējo pasauli aplūko caur cilvēka vajadzības prizmu.

II.Laikmeta nozīmīgākās filozofiskās idejas

Filosofiskās intereses objekts

Cilvēka būtība filosofu skatījumā

Neoplatonisma atdzimšana

**Viduslaiku un renesanse
filozofiskās domas salīdzinājums**

*Antīkie domātāji – avots renesanses laika
filozofiskās domas attīstībai*

Filosofiskās intereses objekts

Uzmanības centrā

- **cilvēks**, kurš atklāts visām zināšanām, ir kosmosa centrs, debesu un zemes viduspunkts,
- **daba**, kas ir viena no formām, kurā sevi izpauž Dievs. Lielā dabas noslēpuma atklāsme - cilvēka ceļš uz Dievu.

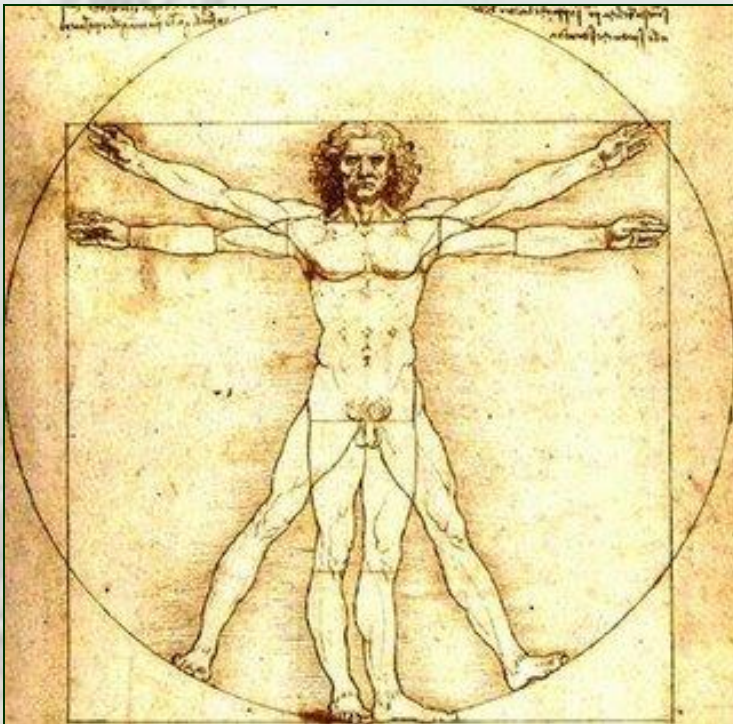
**Marsilio Fičino 1433 -
1499**

**Džovanni Piko della
Mirandolla 1463 -1694**

Cilvēka būtība filosofu skatījumā

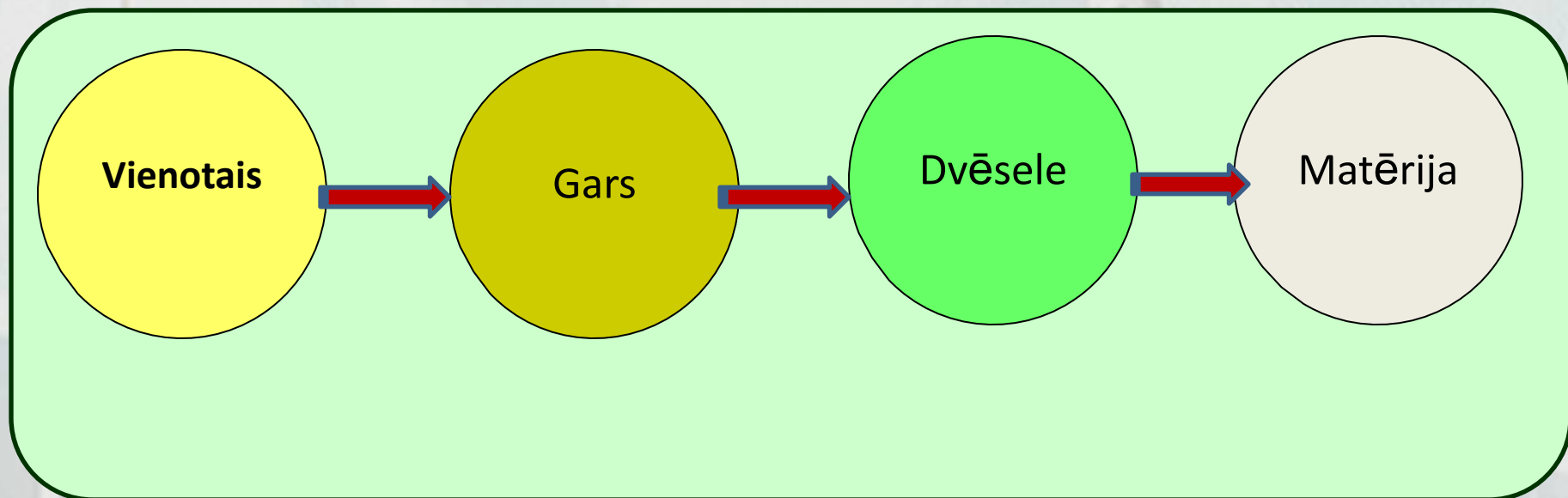
“Mēs nedosim tev, ak Ādam, ne savu vietu, ne noteiktu veidolu, ne īpašus pienākumus, lai gan vieta, gan seja, gan pienākumi tev būtu pēc paša vēlēšanās, atbilstoši tavai gribai, tavam lēmumam. Citu radījumu veidols noteikts mūsu dotajos likumos. Turpretim tu, ko nenomāc nekādas robežas, noteiksi savu veidolu pēc sava prāta, kura varā es tevi nododu. Es tevi nolieku pasaules centrā, lai no turienes tev būtu ērtāk pārredzēt visu, kas vien ir pasaulē. Es tevi neesmu padarījis ne par debesu, ne zemes būtni, ne mirstīgu, ne nemirstīgu, lai tu pats, brīvs un teicams meistars, noformētu sevi veidolā, kāds tev šķiet labāks.”

(No Džovanni Piko della Mirandollas darba “Runa par cilvēka cieņu”)

Neoplatonisma atdzimšana

Līdzīgi tam, kā viens saules stars apgaismo četrus elementus - uguni, ūdeni, zemi un gaisu, viens dievišķais stars apskaidro prātu, dvēseli, dabu un matēriju. Un kā tas, kurš raugās uz gaismu šajos četros elementos, saskata pašas saules staru un caur to ierauga saules augstāko gaismu, tā arī tas, kurš vēro un mīl skaistumu katrā no četriem rangiem - prātā, dvēselē, dabā un ķermenī, vēro un mīl tajos Dieva mirdzumu un tādā veidā mīl pašu Dievu.

(Marsilio Fičino)

Salīdzini filosofiskās domas virzību viduslaikos un renesansē!

Viduslaikos

- ◊ Filozofijai piemīt sholastisks raksturs.
- ◊ Galvenais interešu objekts – pārpasaulīgā realitāte.
- ◊ Par cilvēka dzīves uzdevumu uztver tuvināšanos Dievam, visa esošā radītājam.
- ◊ Materiālo pasauli un cilvēka ķermeni uztver kā grēka un pagrimuma sfēru.
- ◊ Cilvēks uzskata par niecību un aicina atteikties no sevis, savas individualitātes.
- ◊ Nodala Dievu no pasaules, paceļot to pārpasaulīgos augstumos.
- ◊ Atzīst, ka cilvēks pats saviem spēkiem nespēj izzināt Dievu.
- ◊ Dzīve tiek uztverta kā bēdu ieleja, gara un dvēseles cietums.

Renesansē

- ◊ Filozofija nostājas opozīcijā sholastikai.
- ◊ Galvenais interešu objekts – šīs pasaules dzīves realitāte.
- ◊ Par dzīves mērķi uzskata sevis veidošanu.
- ◊ Visu dabas pasauli uztver kā Dieva spēka un viņa pārpasaulīgās gudrības iemiesojumu. Novērtē Dieva radītās pasaules skaistumu.
- ◊ Cilvēks – dievišķā gara izpausmes augstākā forma materiālajā sfērā.
- ◊ Balstoties uz neoplatonisma teoriju, kultivē Dieva un pasaules vienības ideju.
- ◊ Uzskata, ka, lai tuvotos Dievam, vajag izzināt pasauli, kurā izpaužas dievišķā gudrība un dievišķais noslēpums.
- ◊ Dzīve tiek uztverta kā laiks, kas cilvēkam dots, lai viņš sevi varētu apliecināt kā dievišķā gara izpausmes kvintesenci.

III. Reliģijas vieta un loma renesanses sabiedrībā

Reliģijas loma renesansē

Baznīcas krīze

Reformators M.Luters

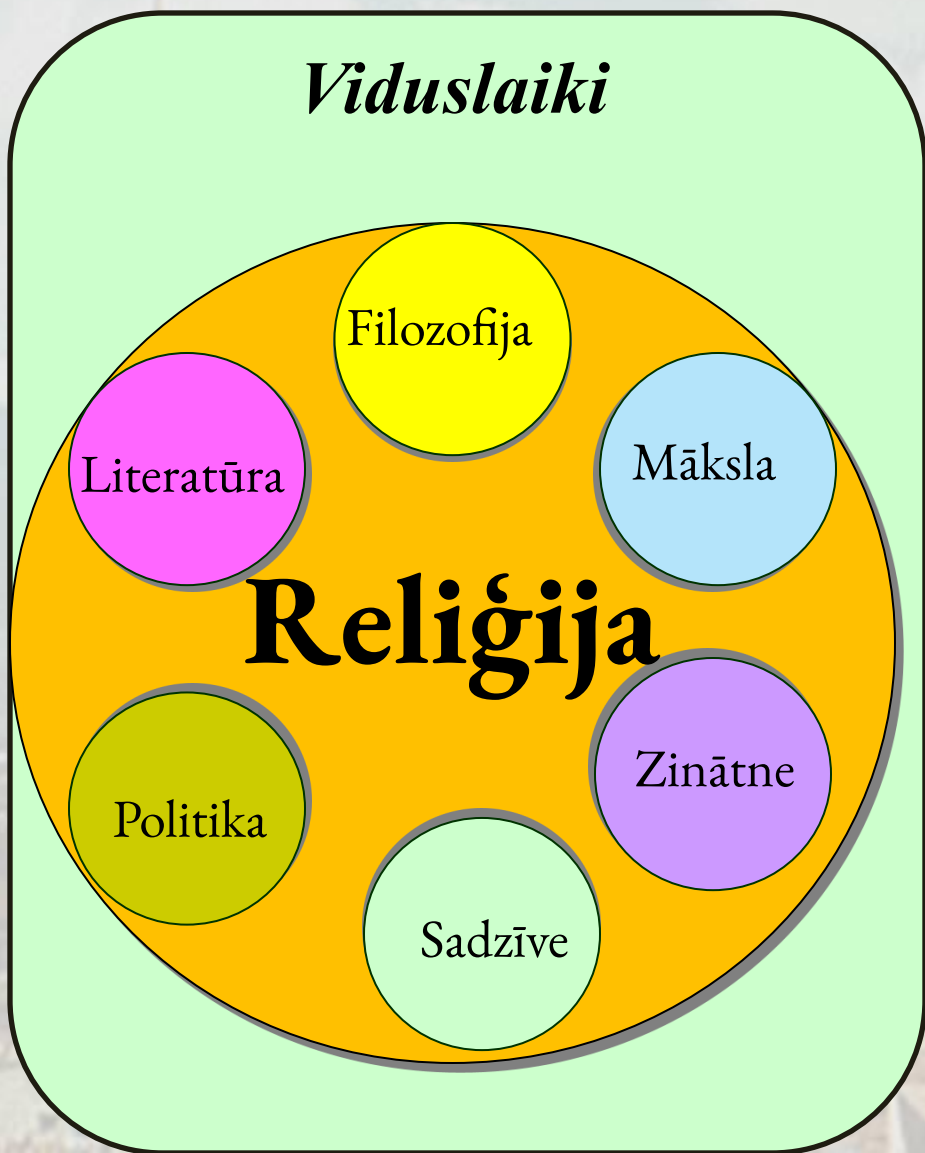
Kristīgo konfesiju tapšana

**Reformācijas un
kontrreformācijas
kultūrvēsturiskā nozīme**

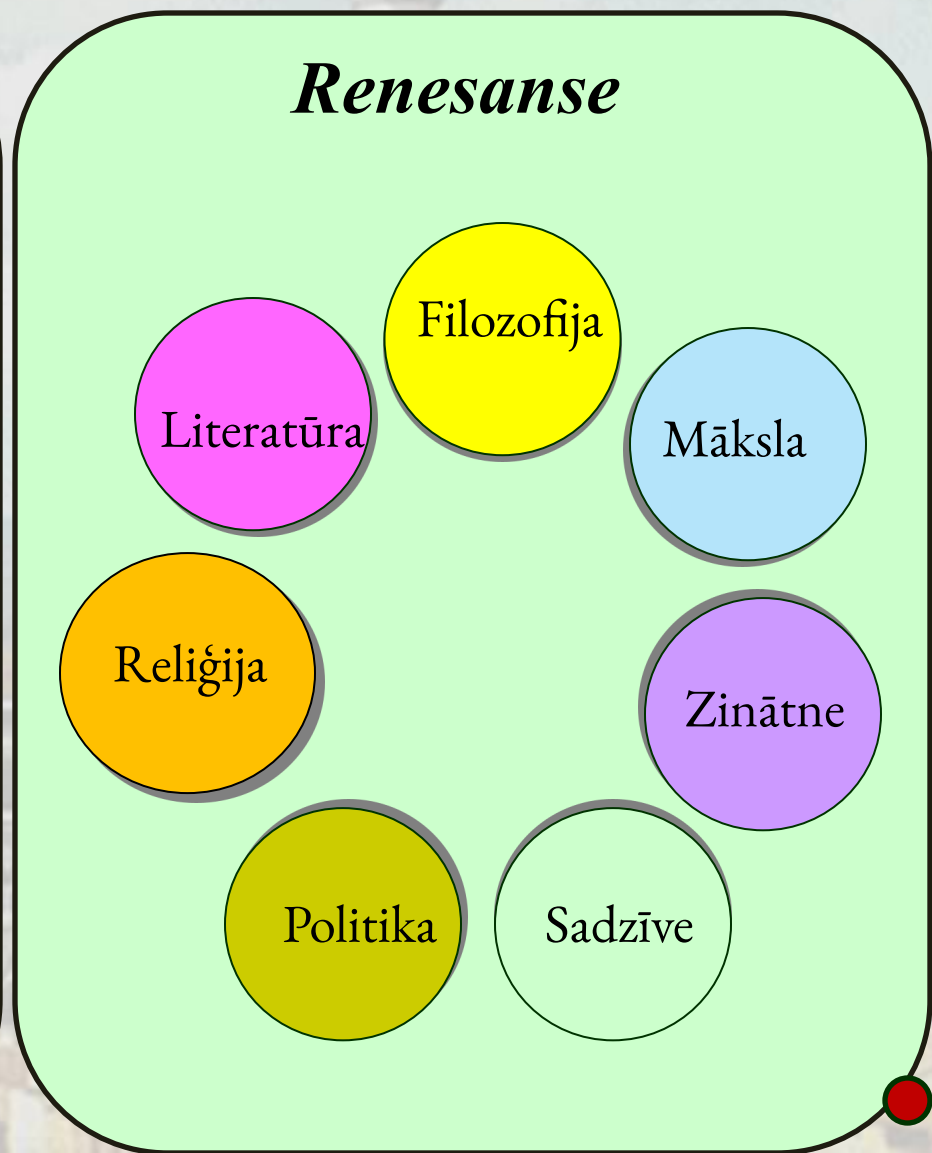

Salīdzini reliģijas vietu un lomu viduslaiku un renesanses sabiedrībā.

Viduslaiki

Renesanse

Baznīcas krīze kā reformācijas cēlonis

- Baznīca bija kļuvusi par institūciju ar savu hierarhisko sistēmu, tā pretendēja ne tikai uz reliģisko vadību, bet arī uz laicīgo varu.
- Korumpētība visās tās struktūrās, garīdznieku privilēģijas, amatu pirkšana un pārdošana, indulgenču sistēma, kas ļāva grēku aizmaksāt ar naudu, vispārēja morālo principu degradēšanās.
- Dižciltīgo kārtas dominēšana baznīcas pārvaldes institūcijās (paši vadītāji piekopa pamatā laicīgu dzīvesveidu).
- Baznīcas nespēja uztvert un izvērtēt konstruktīvo kritiku.
- Kloosteru dzīves morāles pagrimums, laicīgo nodarbjū pārsvars pār garīgajām (tirgošanās, amatniecība, lauksaimniecība, īpašumu pārvaldīšana), nodošanās grēcīgām baudām, slinkumam, mantkārei.
- Teoloģiskās orientācijas zudums, atkāpšanās no svēto rakstu sākotnējiem pamatiem.

Indulgences

Der dile figur erenunt emem pater noster der det
amj dulent, iaz ablas vnd von in vnd xl bepfen der
gab ueglicher vi iaz vnd von xl bischoffen von ighi-
che el tag vnd te ablash at bestens kaptu Clemens

Ego fr. Jeronimus a myghofex, Ordinis Scti Benedicti
Confessor et pñarius (Monasterij et Capelle beę Marie &
gineo diuino consecrate loci Heremitaru Cōstań. dyoc) de
putatus pñibus recognosco disacer) Ar Gomepro, Johanne
de Ghalden, dno, fecit dicitu locu et Capella vñ
tasse mihiq; sua patā in forma ecclesie confessi et auctorita-
te a sede aplice mihi in hac parte cōcessa in littera pñia saluta-
ri absolui in quoru fide pñres litteras tradidi sigilloq; in
huiusmodi litteris cōfecto signavi. Anno M. cccc. xvi. Sicut
Monasterio die 20 Junij
Lecoburg

Pāvestu izšķērdība ievēda
baznīcu parādos. Lai baznīca varētu
samaksāt savus parādus un saraust
vēl vairāk naudas, tika izdotas
indulgences. Indulgences bija grēku
atlaišanas sertifikāts, lai cilvēks
varētu tikt paradīzē. Tās vajadzēja
pirkt par naudu. Ar indulgenču
palīdzību varēja atlaist grēkus arī
tādiem cilvēkiem, kuri sen jau bija
miruši.

Reformators Mārtiņš Luters

Vitenbergas universitātes teoloģijas profesors **Mārtiņš Luters** (1483-1546) bija sākums kustībai, ko šodien pazīstam kā reformāciju.

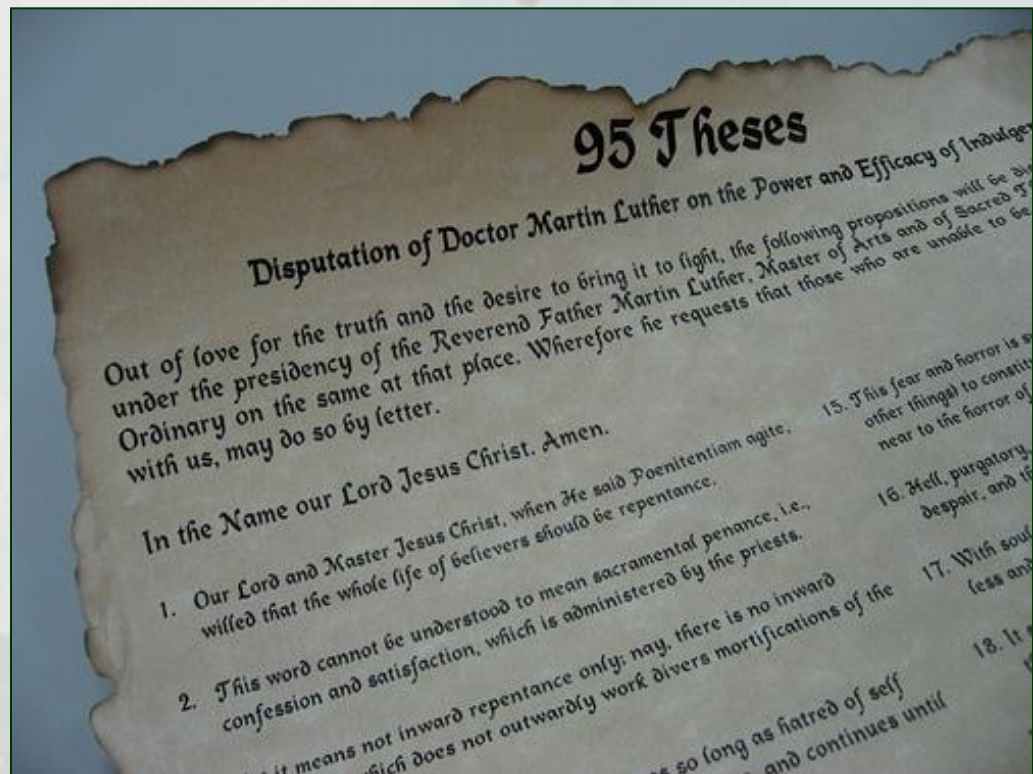
Viņš turpināja savus meklējumus, studējot sv. Augustīna darbus, un atrada apliecinājumu savai tikko dzimušajai pārliecībai – pestīšana ir Dieva dāvana, to nevar nopelnīt ne ar kādiem darbiem, to nevar nopirkt par naudu, to nevar panākt ar apzinātu piepūli, jēga ir vienīgi ticībai, dziļai, īstai un patiesai ticībai.

Šai atskārsmei bija lemts izmainīt pilnīgi visu viņa dzīvi. Mārtiņš Luters vēlējās atjaunot kristietību tās sākotnējā tīrībā un uzskatīja, ka vienīgi Svētajos Rakstos atrodama dievišķā patiesība.

Lutera tēzes

Redzot, kā pēc pāvesta pavēles arī Maincas arhibīskaps Alberts sāka organizēt tirdzniecību ar indulgencēm, Luters pienagloja pie Vitenbergas pils baznīcas durvīm savas deviņdesmit piecas slavenās tēzes pret indulgencēm, šādā veidā piesakot atklātu protestu katoliskās baznīcas maldiem. Tēzes bija rakstītas latīņu valodā, tas nozīmēja, ka ne jau apspriešanai draudzes vidū tās bija domātas, taču drīz vien tās tika iztulkotas vācu valodā un tam laikam neparasti straujā tempā izplatījās ārpus vietējā reģiona robežām.

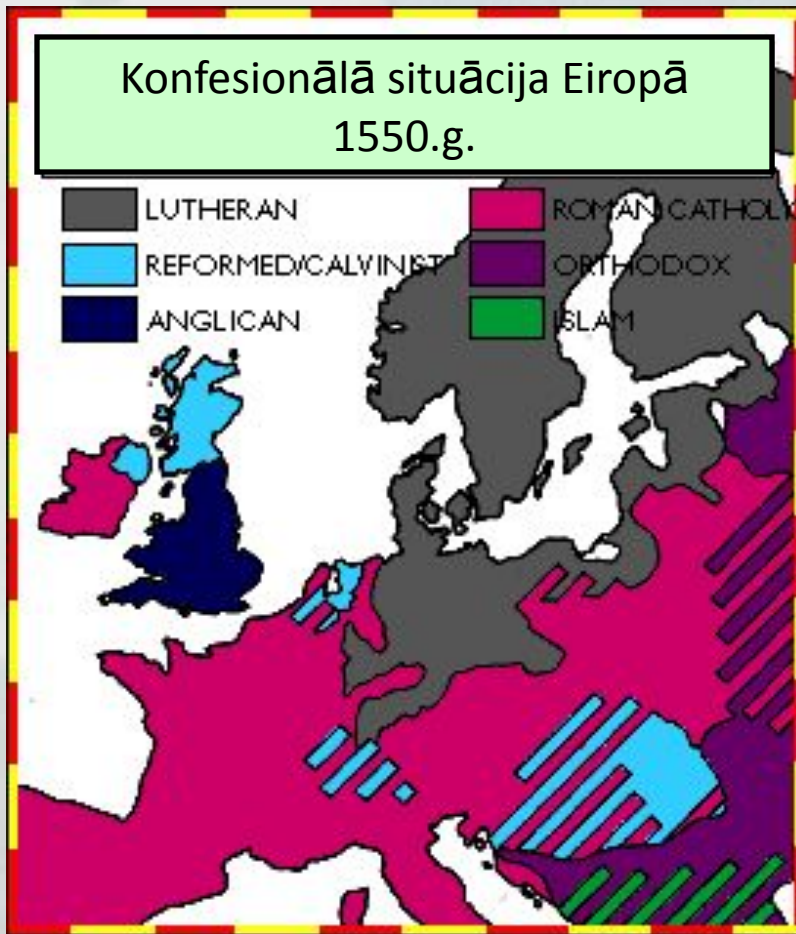
Bībeles tulkojums vācu valodā

Drosmīgo jaunās patiesības nesēju pasludināja par ķeceri, un viņam garus gadus vajadzēja slēpties Vartburgas pilī, taču arī šo laiku viņš spēja piepildīt. Ārpus likuma pasludinātais teoloģijas profesors ķērās pie grūta un atbildīga darba – **Bībeles tulkošanas** vācu valodā, tas prasīja vairāk kā desmit gadus no viņa mūža (1521-1534). Viņa mērķis bija panākt, lai ikviens varētu nepastarpināti piekļūt svētajam Dieva vārdam un tādējādi tapt pats sev par priesteri. Ja līdz tam Bībeles latīniskais teksts bija pieejams vienīgi garīdzniekiem un saujiņai izglītoto ļaužu, kas tad arī uzskatīja par savu privilēģiju skaidrot un interpretēt svēto tekstu, tad Lutera uzskatīja, ka tiesības meklēt dievišķo patiesību dodamas ikvienam kristietim no viszemākā līdz pašam augstākajam.

Kristīgo konfesiju tapšana

Reformācijas process nebūt nenoritēja gludi, bez savām iekšējām pretrunām. Vajadzēja radīt jauno baznīcas kārtību, kas regulētu gan mācītāja darbības principus, iecelšanu amatā, pienākumus, atalgojuma sistēmu, gan skolu tīklu pārraudzību. Individuālās dievapziņas nozīmīguma atzīšana gāja roku rokā ar ticības formu plurālismu, daudzveidību Bībeles interpretācijā, kas izraisīja dažādu novirzienu tapšanu protestantismā. Šodien tie pazīstami kā **anglikānisms, cvinglisms, kalvinisms** u.c

Reformācijas un kontreformācijas kultūrvēsturiskā nozīme

- Lutera jaunais skatījums izraisīja visas **kristīgās pasaules garīgu un morālu pārveidošanu.**
- Reformācija **apliecināja, ka tā laika sabiedrībai raksturīgs individuālisms**, nevis akla paklausība, un veicināja šī individuālisma pilnīgošanos.
- Cilvēki **skaidrāk apzinājās** Baznīcas trūkumus un **nepieciešamās izmaiņas.**
- Lutera šajā laikā **sāka tulkot Bībeli vācu valodā.** Šo milzīgo darbu Lutera beidza 1534. gadā, un šis tulkojums palīdzēja izveidoties vācu literārajai valodai. Kad Bībele bija pārtulkota vāciski un pavairota ar iespiedtehnikas palīdzību, to varēja izlasīt ikviens kristietis. Tas bija sākums Svēto rakstu tulkošanai nacionālajās valodās. Latvijā, piemēram, kontreformācijas un reformācija cīņa veicināja latviskās rakstu tradīcijas tapšanu.
- Reformācijas un kontreformācijas nostādnes katra citādāk **ietekmēja mākslas attīstības ceļus:** katoļu baznīca kontreformācijas zemēs atzina reālistiskas, dievbijīgas mākslas audzinošo lomu un attīstīja sakrālās glezniecības attīstību, bet, tā kā reformatori vērsās pret relikviju un svētbilžu kultu, tad māksliniekiem, pasūtījuma trūkuma dēļ, nācās pievērsties dažādiem laicīgās glezniecības žanriem (portretu, ainavu glezniecība, sadzīves žanram un klusjām dabām).

IV. Zinātniskās domas nozīmīgākie sasniegumi.

Nozīmīgākie izgudrojumi (pārskats)

Attieksmes maiņa pret zinātņi

Grāmatu iespēšana

Kuģniecība un navigācija

Kartogrāfijas attīstība

Mehāniskais pulkstenis

Ūdens tualete

Anatomijas pētījumi

Šaujamočči

Kopernika hipotēze

Tehnoloģiju ietekme uz kultūras procesiem

Daži no renesanses laikmeta nozīmīgākajiem izgudrojumiem

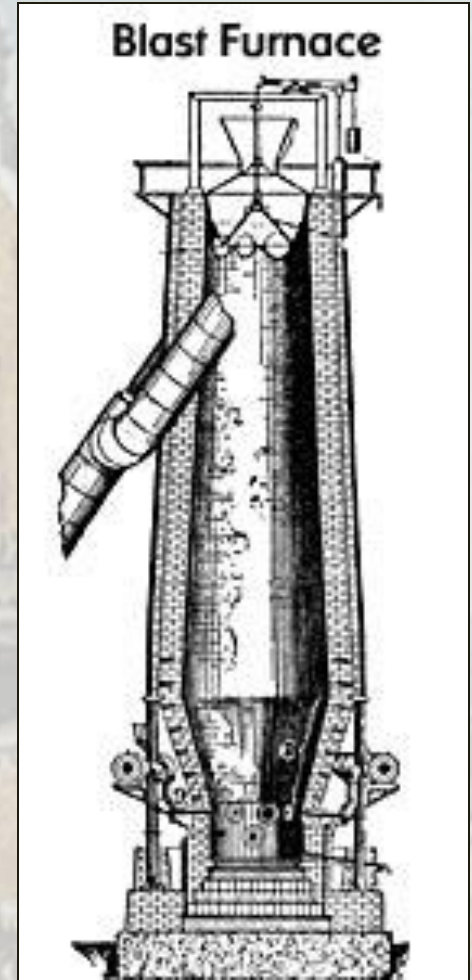
Vējdzirnavas ar grozāmu galvu

Gūtenberga iespiedmašīna

Navigācijas instrumenti

Delzs kausējamā krāsns

Ar mehāniskā pulksteņa izgudrošanu laiku sāka mērīt stundās

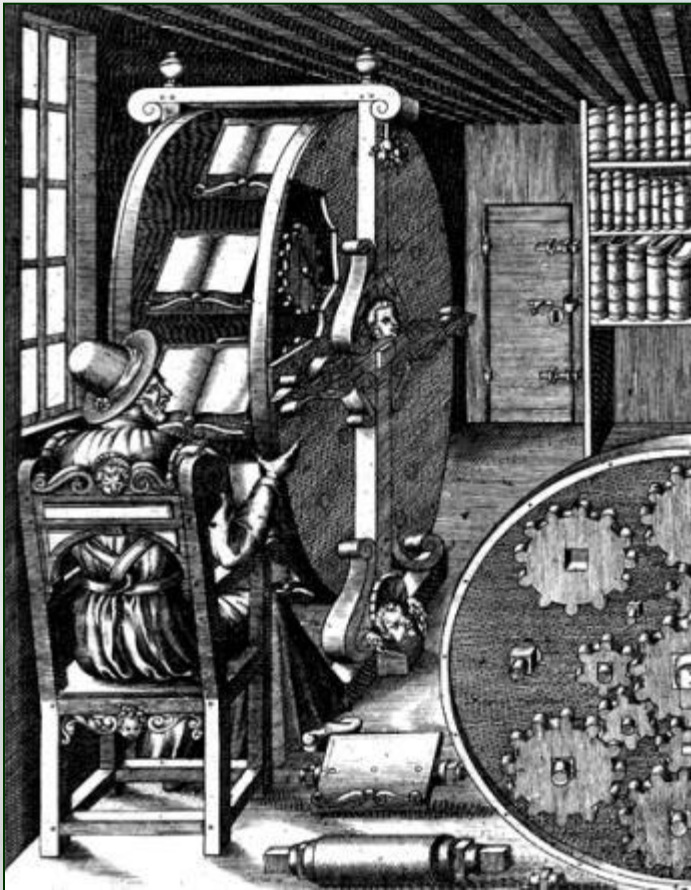

Perspektīva

Attieksmes maiņa pret zinātni

Renesanse ir uzlūkojama arī par **zinātnes atmodas periodu**. Ja viduslaikos baznīca noraidoši izturējās pret izgudrojumiem, uzskatot, ka vienīgais radītājs spēj būt Dievs, bet viss pārējais uzskatāms par velnišķas izdomas iemiesojumu, tad renesanse rehabilitēja cilvēka prāta un radošās domas izpausmes, paverot ceļu zinātniskas zinātnes attīstībai.

Šai laikmetā tika likti pamati tādai **pētnieciskajai metodei**, kas vairs nebalstījās uz vecu autoritāšu spriedumiem, bet gan savus slēdzienus izdarīja, balstoties uz eksperimentiem un prāta apsvērumiem.

Grāmatu iespiešana

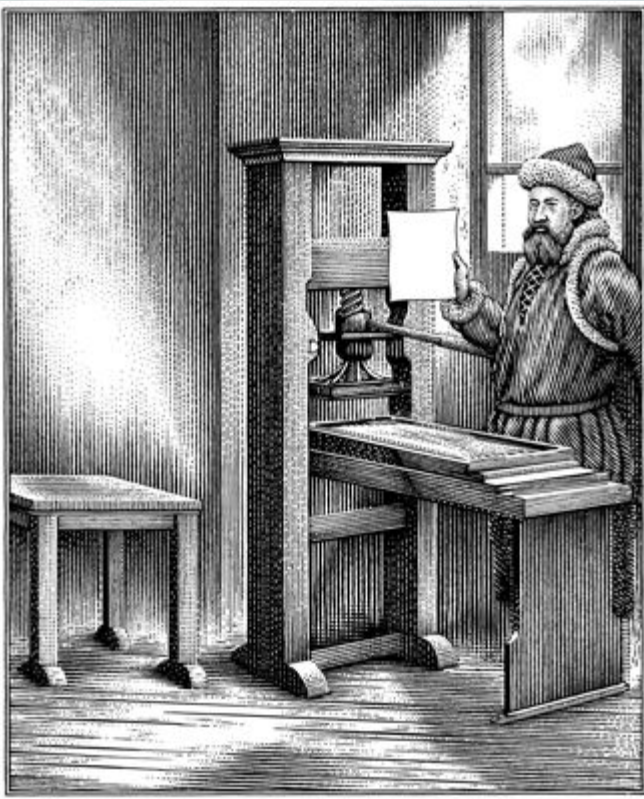

Viens no pašiem nozīmīgākajiem cilvēka tehnoloģiskās domas sasniegumiem renesanses laikmetā saistās ar grāmatu iespiešanas tehnikas izgudrošanu. Pašu nozīmīgāko pavērsienu grāmatu iespiešanas jomā 15.gs. veica vācietis no Maincas Johans Gūtenbergs. Ap 1445.gadu viņš bija izgudrojis rokas lejamu ierīci, ar kuras palīdzību stundas laikā no metāla sakausējuma pašdarinātās formās varēja izliet ap simts burtu. Tos sakārtoja tekstā, no aizmugures pārlēja ar svinu, nostiprināja rāmī un ar īpašas grāmatu spiedes palīdzību īsā laikā varēja tiražēt ievērojamu skaitu kopiju.

Iespiedtehnoloģiju attīstība

Gūtenbergs pie savas iespiedmašīnas

Fragments no Bībeles

1041 - Iespiedtehnika izgudrota Ķīnā.

1436 - Gutenbergs sāk darbu pie iespiedpreses radīšanas

1440 - Gutenbergs pabeidzis darbu pie iespiedpreses ar maināmajām metāla literām.

1461 - Iespiesta pirmā ilustrētā grāmata (*Edelstein*).

1477 - Angļi iespiež savu pirmo grāmatu.

1499 - Grāmatu iespiešana tiek praktizēta vairāk kā 250 Eiropas pilsētās.

1584 - Keimbridžas universitātē sāk iespiešanas darbus, tas turpinās līdz pat mūsdienām.

1593 - Iespiests Šekspīra darbs "Venēra un Adoniss"

1609 - Strasbūrā tiek iespiests pasaulē pirais laikraksts.

1690 - Amerikā sāk iespiest papīra naudu.

Iespiešanas tehnoloģiju nozīme

Ja pirmajiem iespieddarbiem pamatā bija reliģisks saturs, tad pavisam drīz šī tehnika tika izmantota mācību grāmatu un zinātnisko traktātu pavairošanai. Grāmatniecības ēra bija sākusies, un daudzi renesanses domātāju, literātu un zinātnieku darbi varēja sasniegt savu adresātu un ietekmēt tūkstošiem prātu.

Tieši grāmatu iespiešanai bija liela nozīme renesanses ideju straujajā izplatībā, liela loma tai bija arī daudzu valstu nacionālās literatūras attīstībā. Itālijā, Vācijā, Francijā, vēlāk arī Spānijā un Anglijā tika pavērts ceļš modernās literatūras attīstībai. Eiropā lielos apmēros pieauga lasītpratēju skaits.

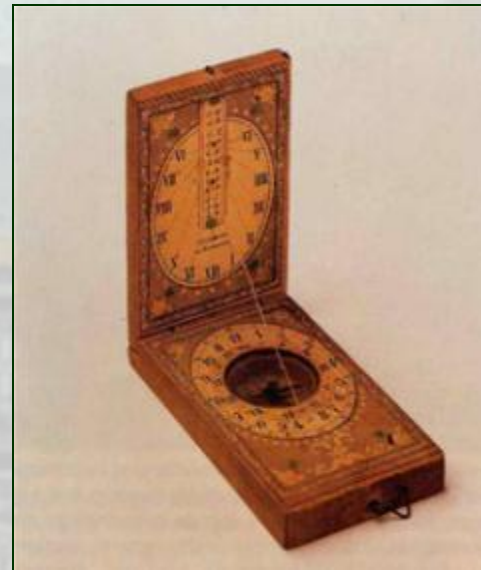
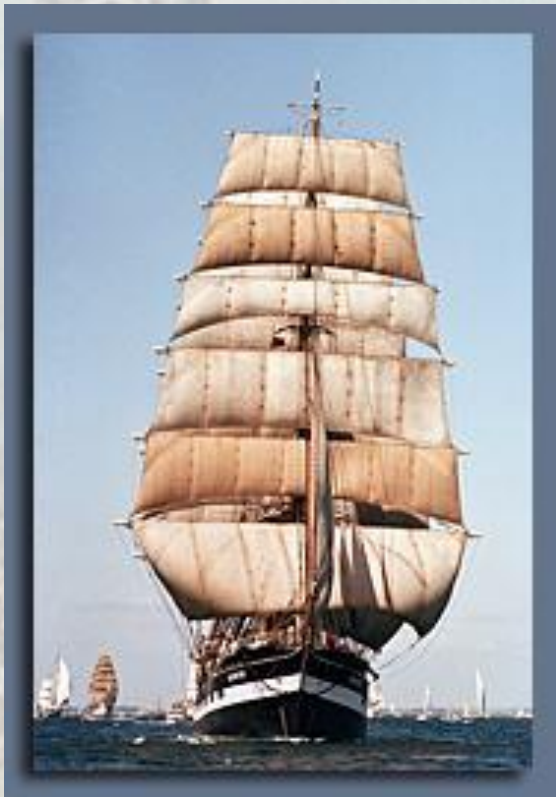
Kuģniecība un navigācija

Kvadrants

Astrolābijs

Renesanses laika kompass

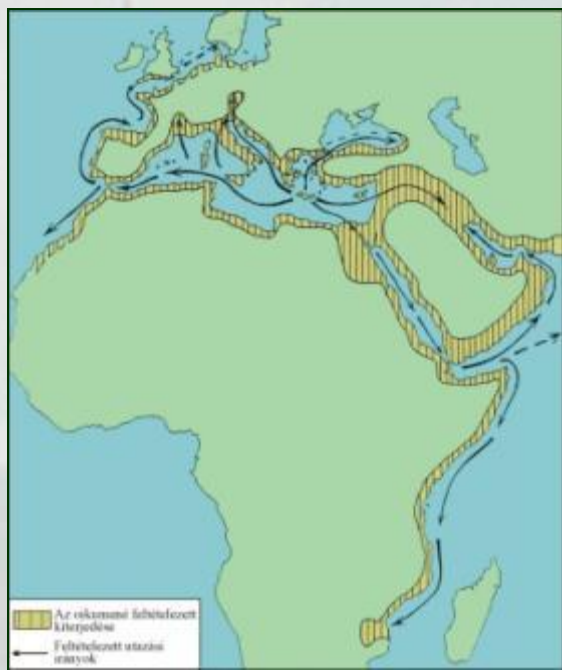

Ar zinātnes palīdzību cilvēks pavēra ceļu vēl nebijušām tehnoloģiskajām iespējām, kas ļāva būvēt jaunas konstrukcijas kuģus, spējīgus šķērsot okeānus, ieviesa ikdienas dzīvē kompasu, tālskati un citus astronomijas instrumentus.

Kartogrāfijas attīstība

Ko senie grieķi sauca par oikumēni?

Ar ko īpaša ir šī 1507.g. izdotā karte?

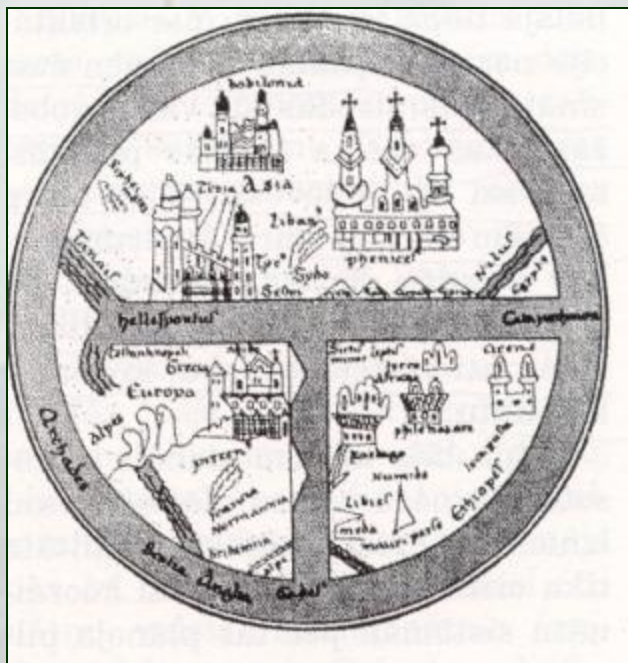
Atbilde

Atbilde

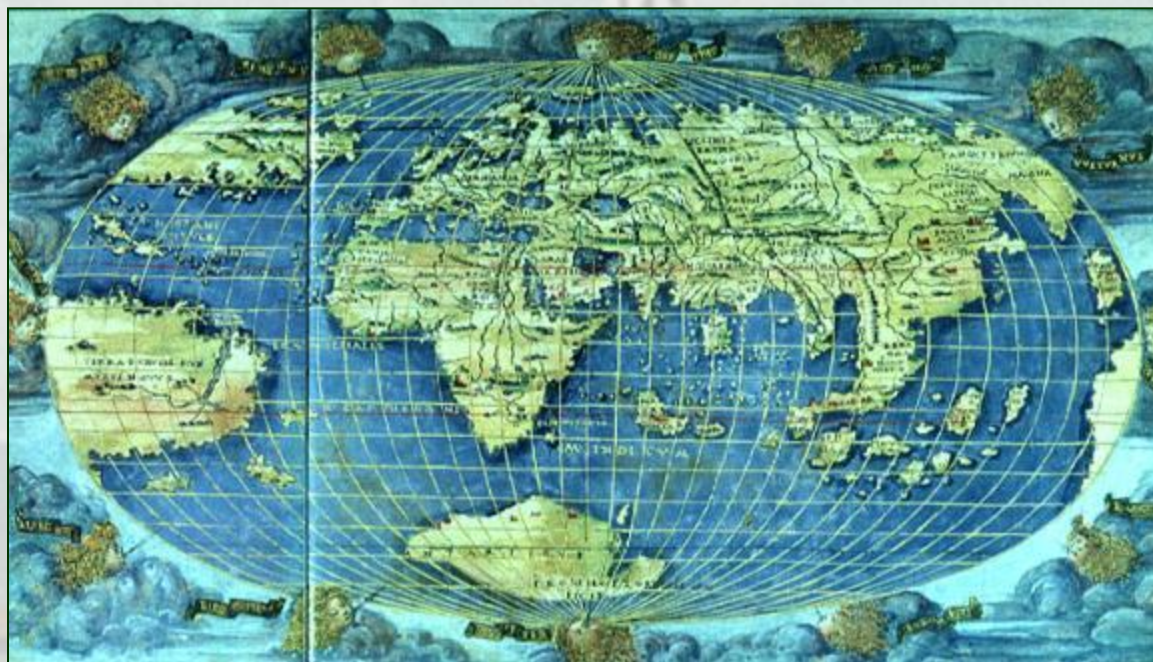

Salīdzini viduslaiku un renesanses priekšstatus par pasauli!

Viduslaiku priekšstati par pasauli

Centrā Jeruzāleme, augšējā puslokā Āzija, apakšējā daļā pa kreisi - Eiropa, pa labi - Āzija.

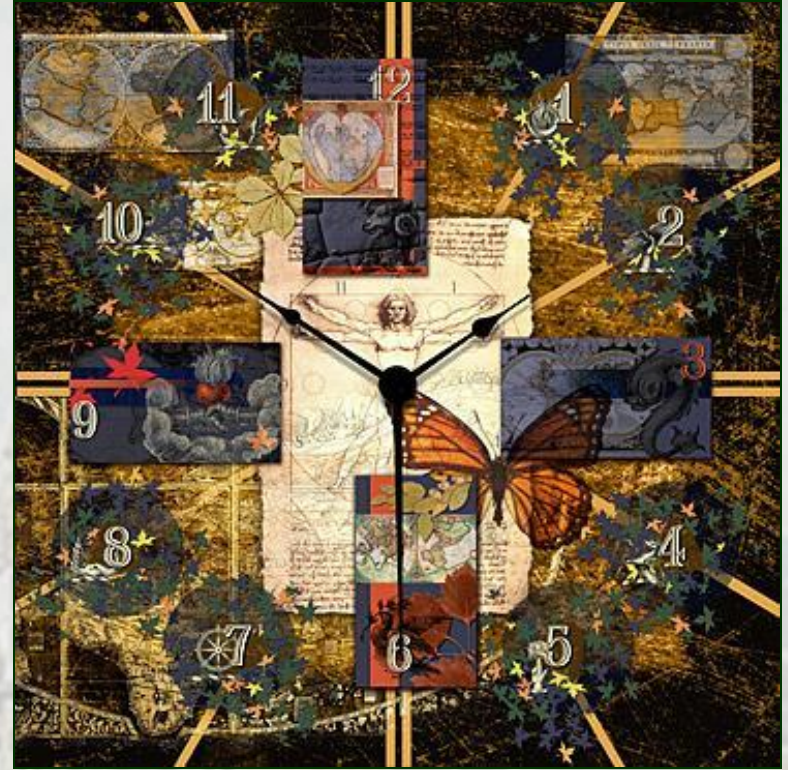
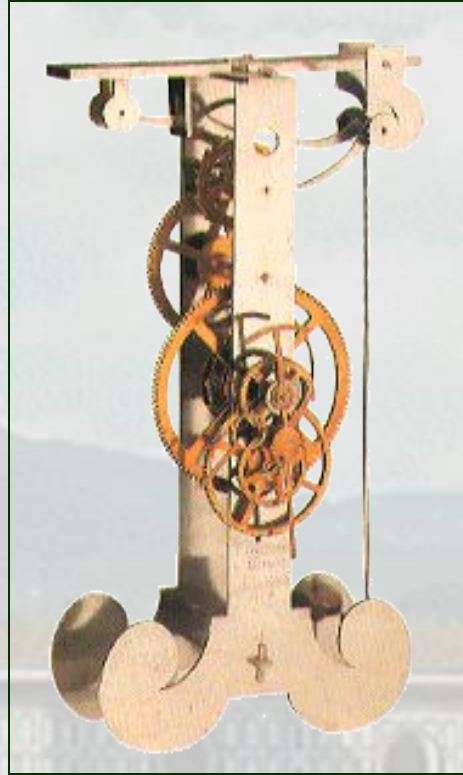
Renesanses laikmeta priekšstati par pasauli

1508.g. pasaules karte, pirmā, kura zemeslodi atspoguļo globusa veidā.

Mehāniskais pulkstenis

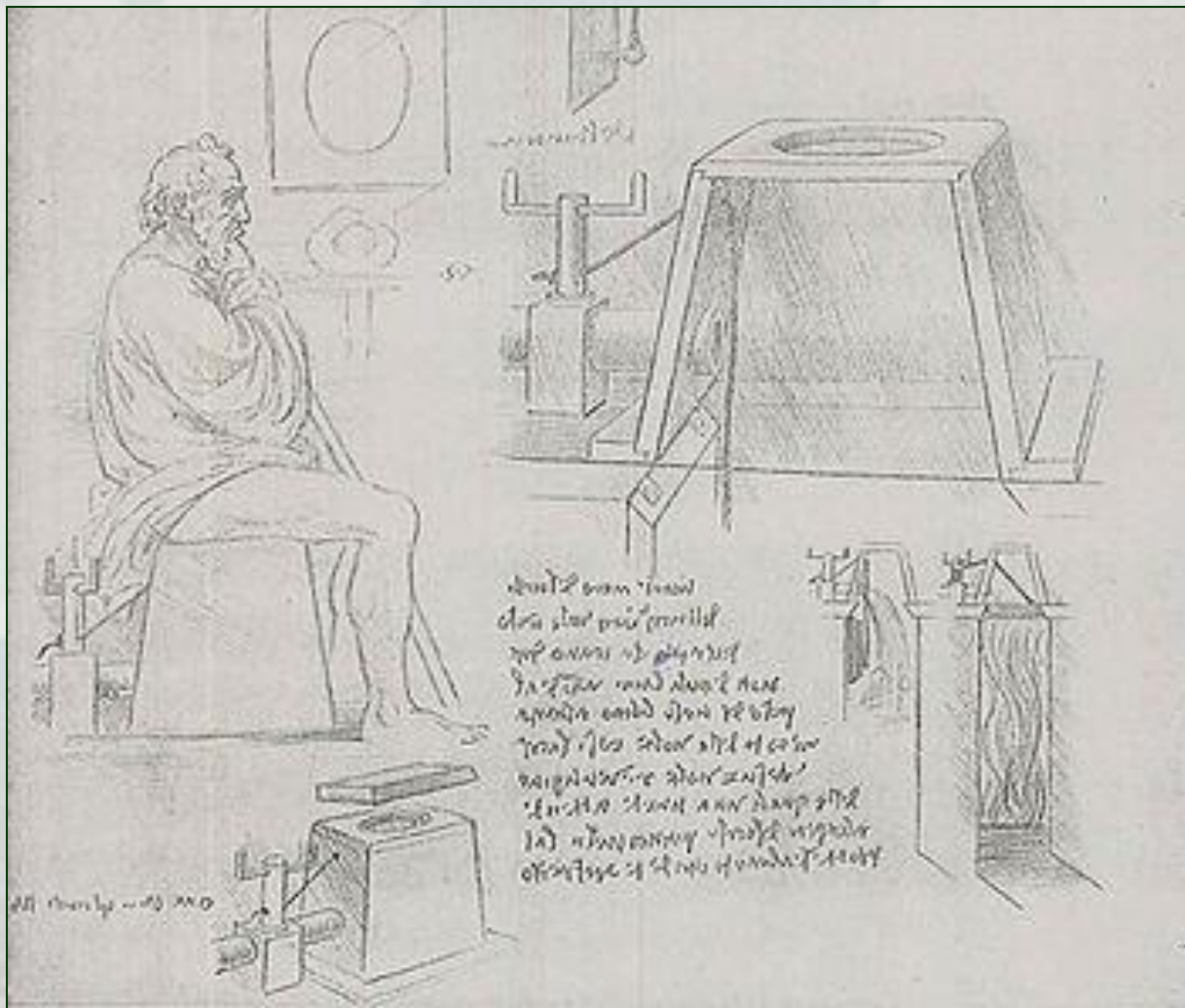

Renesanses sākumos ap 1410.g Florences arhitekts Bruneleski izgudro pārnēsājama tipa pulksteni. Līdz tam visi mehāniskie pulksteņi bija milzīgi, smagi un stacionāri iebūvēti kādā korpusā. Pārmaiņas kļuva iespējamās pēc atsperes mehānisma izgudrošanas.

Ūdens tualete

Nozīmīgs renesanses laika izgudrojums bija ūdens tualete, kuru izgudroja britu aristokrāts, karalienes Elizabetes I krustdēls sers Johans Haringtons. Viņš izgudroja vārstuli, kuru atverot ūdens izskaloja tualeti. Viņš rekomendēja skalošanu izmantot divas reizes dienā, kas mums šodien varētu šķist gaužām nepietiekami.

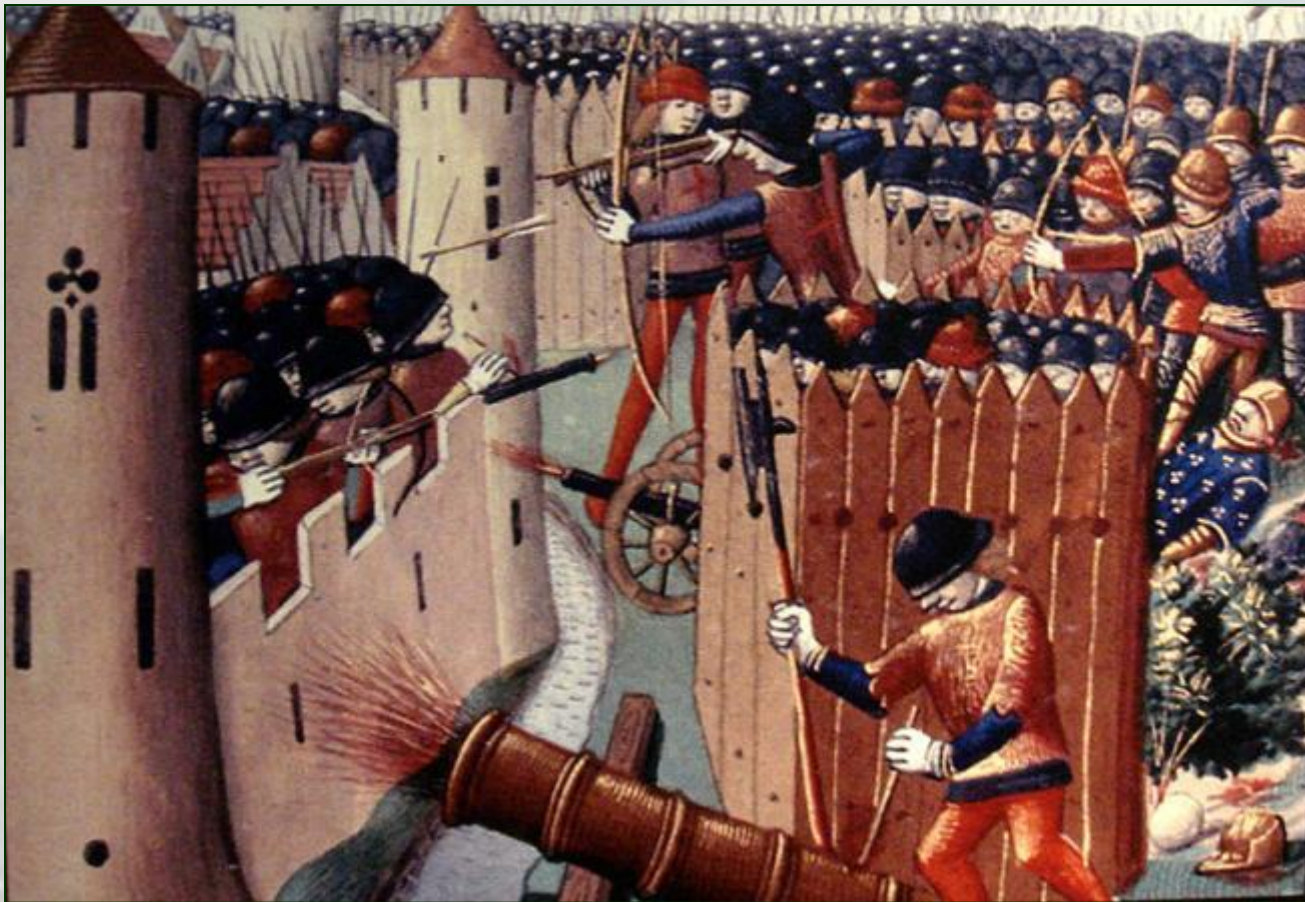
Cilvēka anatomijas pētījumi

Zinātniskās anatomijas pamatlicējs ir nīderlandiešu ārsts Andreass Vezālijs (1514 - 1564) (1. att.). Mācīdamies Parīzes Universitātē, viņš zaga ar nāvi sodīto noziedznieku līķus un naktīs savā studenta istabiņā tos pētīja. Vezālijs ļoti agri iekaroja lielu zinātnisku autoritāti un jau 22 gadu vecumā strādāja anatomijas katedrā Padujas Universitātē. 1543. gadā viņš izdeva grāmatu "Par cilvēka ķermeņa uzbūvi" ("De corporis humāni fabrica" – zinātniskās grāmatas tajā laika rakstīja tikai latīņu valodā), kurā cilvēka ķermenis pirmo reizi bija aprakstīts tāds, kāds tas tiešām ir. Grāmatu Vezālijs ilustrēja ar daudziem anatomiskiem zīmējumiem, kas teicami atveidoja dabu.

Šaujampulveris un šaujāmieroči Eiropā

Eiropā šaujāmieroči ieplūda no Arābijas pussalas. Pirmie Eiropā šaujāmieročus sāka izmantot spāņi.

14. gs. mūks Bertolds Švarcs saraksta darbu „par pulvera lietderību”, kurā viņš izsmeļoši apraksta pulvera sastāvu un tā izmantošanas iespējas. Tas bija jaunas ēras sākums - šaujāmieroču ēras sākums.

Poļu zinātnieks Koperniks

Kā hipotēzi izvirza Heliocentrisko pasaules ainu, pēc kuras Visuma centrā atrodas Saule, bet ap to pa riņķveida orbītu kustas Zeme un pārējās planētas.

Kā šie tehnoloģiskie izgudrojumi ietekmējuši kultūras procesus pasaulē?

Atbilde

Jaunas kuģu konstrukcijas un navigācijas ierīces	
Dzirnavas.	
Grāmatu iespiešanas tehnika .	
Stikla ražošanas izvēršana	
Papīra dzirnavas (pergamentu nomaina lupatu papīrs)	
Spogulis kā sadzīves priekšmets	
Bronzas liešanas tehnikas pilnveidošanās	
Standartveida lodes	

6.2 - Renesanses laikmeta garīgās dzīves tendences un nozīmīgākās idejas

Prezentācijai izmantotie avoti:

Rubenis A. Renesanses un reformācijas kultūra Eiropā. –Rīga, 2000.

Jouni Ekonens u.c. Eiropas kultūras vēsture vidusskolai, "Zvaigzne ABC" 1998

Pasaules kultūras un vēstures notikumu enciklopēdija, Jumava, 2001

Atklājumi, izgudrojumi, pieņēmumi, mīklas, "Avots" 2005

Zitāne L. Kultūras vēsture, 4. daļa –R., 2002

<http://lv.wikipedia.org/wiki>

<http://valoda.ailab.lv/kultura/vesture/>

Un citi internetā pieejamie materiāli

- **Šis materiāls ir veidots ar Izglītības inovācijas fonda finansiālu atbalstu.**
- *Par materiāla saturu atbild L. Zitāne*